

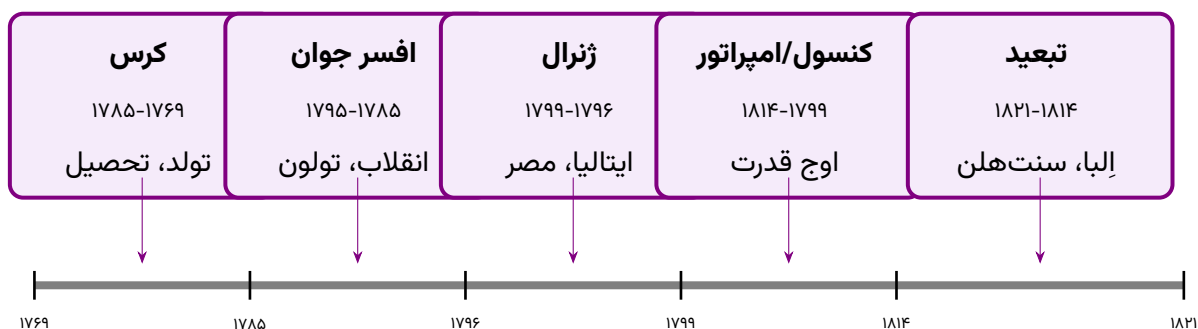
فصل ۱

دوره ناپلئونی (۱۷۹۹-۱۸۱۵)

خلاصه فصل چهارم

این فصل به شانزده سال حکومت ناپلئون بناپارت می‌پردازد: از کودتای برومر (۱۷۹۹) تا واترلو (۱۸۱۵). ناپلئون انقلاب را «تثبیت» کرد — اما به چه قیمتی؟ او فرانسه را به امپراتوری بزرگی تبدیل کرد، اصلاحات ماندگار انجام داد، اما میلیون‌ها نفر در جنگ‌هایش کشته شدند. پرسش محوری: ناپلئون وارث انقلاب بود یا خائن به آن؟

۱.۱ ناپلئون کیست؟

شکل ۱.۱: خط زمانی زندگی ناپلئون بناپارت

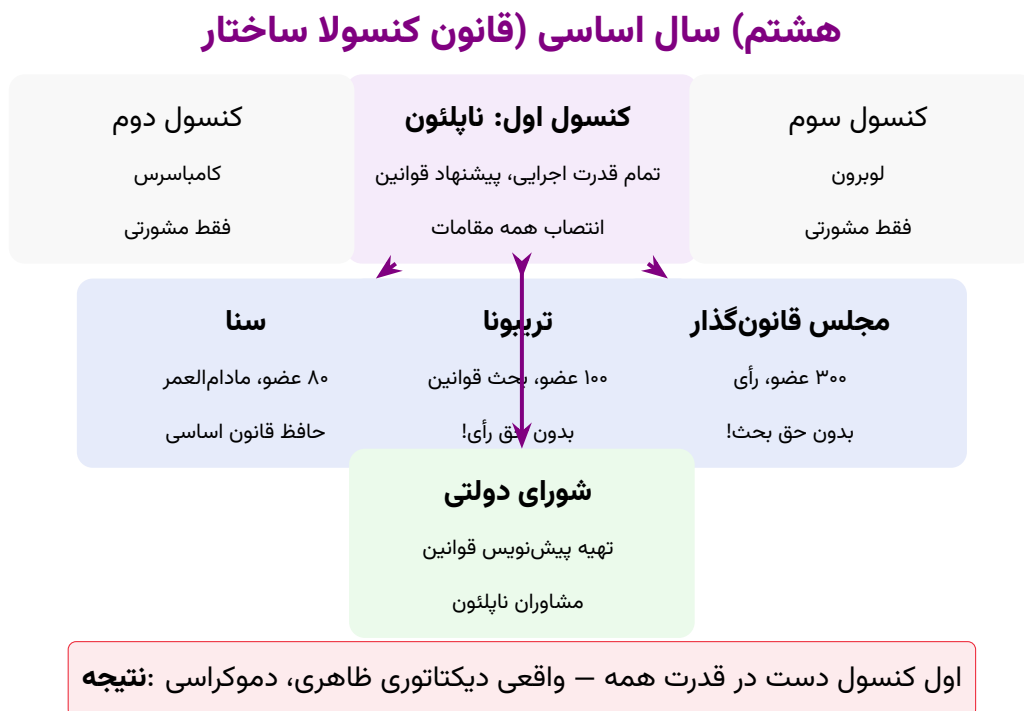
جدول ۱.۱: ناپلئون بناپارت: مشخصات

مشخصه	توضیح
تولد	۱۵ اوت ۱۷۶۹، آژاکسیو، کرس (یک سال پس از الحاق به فرانسه)
خانواده	اشراف جزئی ایتالیایی‌تبار، هشت فرزند
تحصیلات	مدرسه نظامی بری‌ین، سپس پاریس (توپخانه)
ویژگی‌ها	هوش استثنایی، حافظه عکس‌برداری، انرژی خستگی‌ناپذیر
ضعف‌ها	خودبزرگ‌بینی، عدم پذیرش شکست، بی‌اعتمادی به دیگران
وفات	۵ مه ۱۸۲۱، سنت‌هلن (احتمالاً سرطان معده)

ناپلئون درباره خودش

«من انقلاب را بستم، نه به‌عنوان شاه، بلکه به‌عنوان مجری اراده ملت.»
 «قدرت من بر ترس مبتنی نیست، بلکه بر افتخار فرانسه.»
 «من جزیره‌ای کوچک را به تخت و تاج بزرگ‌ترین امپراتوری جهان تبدیل کردم.»
 — از یادداشت‌های سنت‌هلن

۱.۲.۱ ساختار قانون اساسی سال هشتم

شکل ۲.۱: ساختار نظام کنسولا

۲.۲.۱ «همه‌پرسی» و مشروعیت‌سازی

جدول ۲.۱: همه‌پرسی‌های دوره ناپلئون

سال	موضوع	آری	نه
۱۸۰۰	قانون اساسی سال هشتم	۵۰۷,۰۱۱,۳	۵۶۲,۱
۱۸۰۲	کنسولی مادام‌العمر	۸۸۵,۵۶۸,۳	۳۷۴,۸
۱۸۰۴	امپراتوری موروثی	۳۲۹,۵۷۲,۳	۵۷۹,۲

آیا این ارقام واقعی بودند؟

ارقام همه‌پرسی‌ها بسیار مشکوک است:

- رأی علنی، نه مخفی
- فشار اداری و نظامی
- دستکاری آشکار اعداد (توسط لوسین بناپارت)

• بسیاری اصلاً رأی ندادند

با این حال، محبوبیت واقعی ناپلئون در این دوره غیرقابل انکار است.

۳.۲.۱ صلح خارجی و داخلی

جدول ۳.۱: دستاوردهای اولیه کنسولا

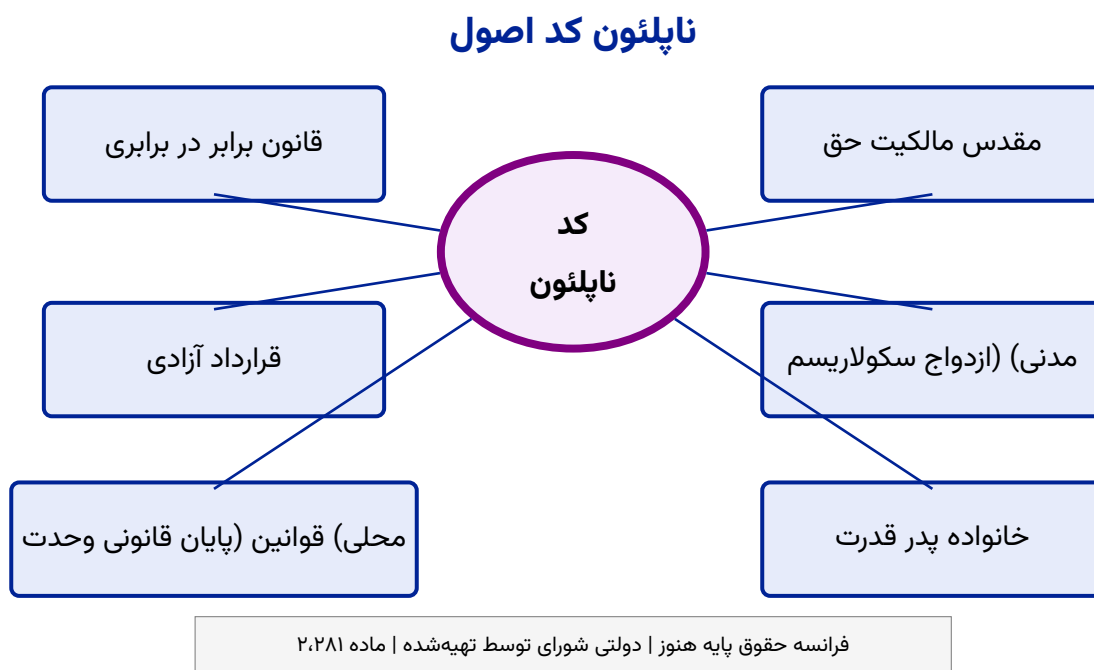
دستورد	تاریخ	اهمیت
پیروزی مارنگو	۱۸۰۰	شکست اتریش در ایتالیا
صلح لونویل	۱۸۰۱	پایان جنگ با اتریش
صلح آمیان	۱۸۰۲	صلح با انگلستان (موقت)
پایان شورش واندé	۱۸۰۰	عفو عمومی، آرامش
کنکوردا	۱۸۰۱	آشتی با کلیسا
بازگشت مهاجران	۱۸۰۰-۰۲	عفو اشراف (مشروط)

ناپلئون درباره صلح

«صلح اولین نیاز من بود. فرانسه خسته از جنگ بود. من صلح را به ارمغان آوردم — برای مدتی.»

۳.۱ اصلاحات ناپلئونی: میراث ماندگار

۱.۳.۱ کد ناپلئون (قانون مدنی ۱۸۰۴)

شکل ۳.۱: اصول کد ناپلئون (۱۸۰۴)

جدول ۴.۱: کد ناپلئون: دستاوردها و محدودیت‌ها

حوزه	دستاورد	محدودیت
برابری	پایان امتیازات موروثی	فقط مردان برابر
مالکیت	تضمین مالکیت خصوصی	به نفع بورژوازی
خانواده	ازدواج مدنی، طلاق	قدرت مطلق شوهر بر زن
کار	آزادی قرارداد	ممنوعیت اتحادیه کارگری
زنان	—	از نظر حقوقی صغیر

ناپلئون درباره کد

«افتخار واقعی من پیروزی در چهل نبرد نیست؛ واترلو خاطره همه را پاک خواهد کرد. اما چیزی که هرگز پاک نخواهد شد، قانون مدنی من است.»

— ناپلئون، سنت‌هلن

وضعیت زنان در کد ناپلئون

- کد ناپلئون زنان را به وضعیت حقوقی تحقیرآمیزی محکوم کرد:
- زن متأهل بدون اجازه شوهر نمی‌توانست کار کند، مالک شود، یا قرارداد ببندد
 - زنا برای زن جرم بود، برای مرد فقط اگر در خانه بود
 - فرزندان نامشروع حق ارث نداشتند
 - شوهر می‌توانست زن را زندانی کند
- ماده ۲۱۳: «زن باید از شوهر اطاعت کند.»

۲.۳.۱ کنکوردا با پاپ (۱۸۰۱)

شکل ۴.۱: کنکوردا ۱۸۰۱

اهمیت کنکوردا

- کنکوردا یکی از مهم‌ترین دستاوردهای ناپلئون بود:
۱. پایان شکاف دینی ده‌ساله
 ۲. آشتی با کاتولیک‌های سنتی
 ۳. کنترل دولت بر کلیسا (نه برعکس)
 ۴. مشروعیت برای نظام جدید
- اما ناپلئون «مواد ارگانیک» را بدون موافقت پاپ اضافه کرد که قدرت دولت را افزایش داد.

۳.۳.۱ نظام آموزشی

جدول ۵.۱: نظام آموزشی ناپلئونی

سطح	نهاد	هدف	کنترل
ابتدایی	مدارس محلی	سواد پایه	کلیسا/شهرداری
متوسطه	لیسه	تربیت نخبگان	دولت مرکزی
عالی	دانشگاه امپراتوری	کادرسازی	دولت مرکزی
نظامی	اکول پلی تکنیک	افسران، مهندسان	ارتش

ناپلئون درباره آموزش

«از همه نهادهای سیاسی، آموزش عمومی مهم‌ترین است. همه چیز به آموزش بستگی دارد: حال و آینده.»

۴.۳.۱ نظام اداری

شکل ۵.۱: سلسله‌مراتب اداری ناپلئونی

نظام پرفه (préfet) هنوز پایه اداره فرانسه است:

- تمرکز شدید
- کارآمدی اداری
- یکنواختی در سراسر کشور
- اما: کاهش خودمختاری محلی

۵.۳.۱ سایر اصلاحات

جدول ۶.۱: سایر اصلاحات ناپلئونی

حوزه	اصلاح	ماندگاری
مالی	بانک فرانسه (۱۸۰۰)، فرانک ژرمینال	تا ۱۹۱۴
افتخارات	لژیون دونور (۱۸۰۲)	تا امروز
زیرساخت	جاده‌ها، پل‌ها، کانال‌ها	تا امروز
قضایی	کد جزایی، کد تجاری	با اصلاحات
متریک	نظام متریک اجباری	جهانی شد

۴.۱ از کنسولا به امپراتوری (۱۸۰۴)

۱.۴.۱ چرا امپراتوری؟

توطئه کادودال و بهانه امپراتوری

در ۱۸۰۴، توطئه‌ای برای ترور ناپلئون کشف شد (توطئه کادودال). ناپلئون از این فرصت استفاده کرد:

- دوک دانگین (شاهزاده بوربون) ربوده و اعدام شد – بدون محاکمه واقعی
- استدلال: «باید جانشینی تضمین شود»
- سنا از ناپلئون خواست امپراتور شود
- همه‌پرسی (مشکوک) تأیید کرد

۲.۴.۱ تاجگذاری: ۲ دسامبر ۱۸۰۴

بار اولین — آمد پاریس به هفتم بیوس پاپ
نوتردام در تاجگذاری
می‌کرد. ترک تاجگذاری برای را فرانسه پاپ که
از را تاج ناپلئون حساس، لحظه در اما
نهاد سر بر خودش و گرفت پاپ دست
کلیسا. از نه است، خودم از من قدرت پیام:
برداشتیم» را آن شمشیرم با و افتاده، آب جوی در یافتن را تاج «من
گذاشت. او سر بر خود نیز را روزقین تاج سپس

شکل ۶.۱: تاجگذاری ناپلئون (۲ دسامبر ۱۸۰۴)

واکنش بتهوون

وقتی بتهوون شنید ناپلئون امپراتور شده، صفحه عنوان سمفونی سوم («قهرمانی») را که به ناپلئون تقدیم کرده بود، پاره کرد و گفت: «پس او هم فقط یک انسان عادی است! حالا حقوق بشر را زیر پا خواهد گذاشت و فقط به جاه‌طلبی خود خدمت خواهد کرد.»

۵.۱ جنگ‌های ناپلئونی

۱.۵.۱ نبردهای اصلی

جدول ۷.۱: نبردهای اصلی ناپلئونی (۱۸۰۵-۱۸۱۵)

سال	نبرد	دشمن	فرمانده دشمن	نتیجه	پیامد
۱۸۰۵	ترافالگار	انگلستان	نلسون	شکست	پایان رؤیای تهاجم به انگلستان
۱۸۰۵	آسترلیتس	اتریش، روسیه	کوتوزوف	پیروزی	انحلال امپراتوری مقدس روم
۱۸۰۶	پنا	پروس	برانشوایگ	پیروزی	سقوط پروس، تسلط بر آلمان
۱۸۰۷	فریدلند	روسیه	بنیگسن	پیروزی	صلح تیلسیت، اوج امپراتوری
۱۸۰۹	واگرام	اتریش	کارل	پیروزی	ازدواج با ماری لوئیز
۱۸۱۲	بورودینو	روسیه	کوتوزوف	پیروزی پیروسی	تصرف مسکو، فاجعه بازگشت
۱۸۱۳	لایپزیگ	ائتلاف	شوارتزنبیرگ	شکست	از دست رفتن آلمان
۱۸۱۵	واترلو	انگلستان، پروس	ولینگتون، بلوخر	شکست	پایان کار ناپلئون

۲.۵.۱ آسترلیتس: شاهکار تاکتیکی

امپراتوری «سه نبرد» - آسترلیتس

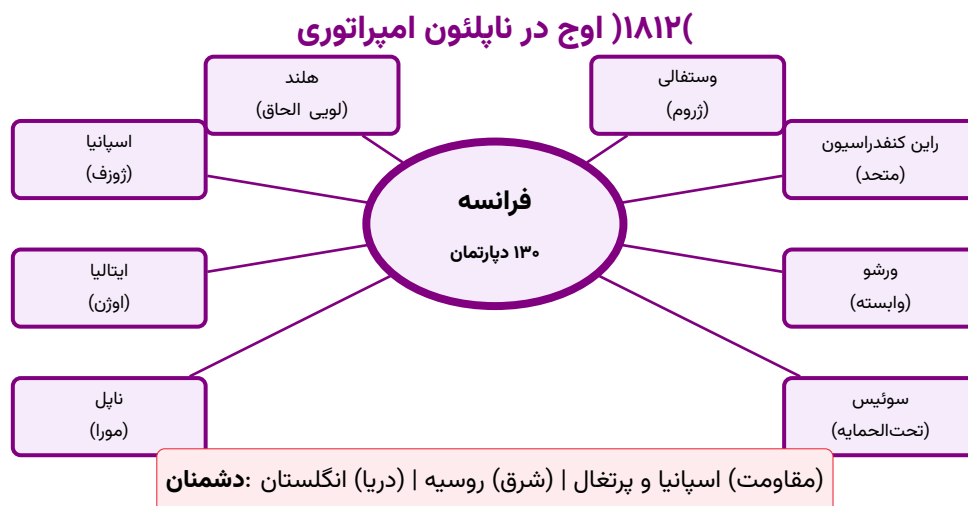
۱۸۰۵: ائتلاف VS ۱۸۰۶: فرانسه
۱۸۰۵ دسامبر ۲
۳۶,۰۰۰: ائتلاف تلفات VS ۹,۰۰۰: فرانسه تلفات

است. ضعیف راستش جناح کرد وانمود داد: فریب را دشمن ناپلئون می‌خواست. ناپلئون که همان‌طور دقیقاً - کردند حمله آنجا به متحدین

اروپا ارباب ناپلئون شد، تحقیر اتریش روم، مقدس امپراتوری پایان: نتیجه

شکل ۷.۱: نبرد آسترلیتس

۳.۵.۱ اوج امپراتوری: ۱۸۰۷-۱۸۱۲

شکل ۸.۱: امپراتوری ناپلئون در اوج (۱۸۱۲)

۴.۵.۱ نظام قاره‌ای: جنگ اقتصادی با انگلستان

جدول ۸.۱: نظام قاره‌ای (Continental System)

جنبه	توضیح
هدف	محاصره اقتصادی انگلستان – «بستن قاره»
اعلام	فرمان برلین (۱۸۰۶)، میلان (۱۸۰۷)
مفاد	ممنوعیت واردات کالای انگلیسی به همه اروپا
مشکلات	قاچاق گسترده، نارضایتی متحدین، ضرر به خود فرانسه
شکست	انگلستان دوام آورد، نظام فروپاشید

چرا نظام قاره‌ای شکست خورد؟

۱. انگلستان بازارهای دیگر یافت (آمریکا، آسیا)
۲. قاچاق غیرقابل کنترل بود
۳. متحدین ناپلئون از ممنوعیت رنج می‌بردند
۴. حتی فرانسه به کالاهای انگلیسی نیاز داشت
۵. روسیه از نظام خارج شد – بهانه حمله ۱۸۱۲

۶.۱ سقوط امپراتوری (۱۸۱۲-۱۸۱۵)

۱.۶.۱ فاجعه روسیه: ۱۸۱۲

بزرگ فاجعه روسیه: به لشکرکشی

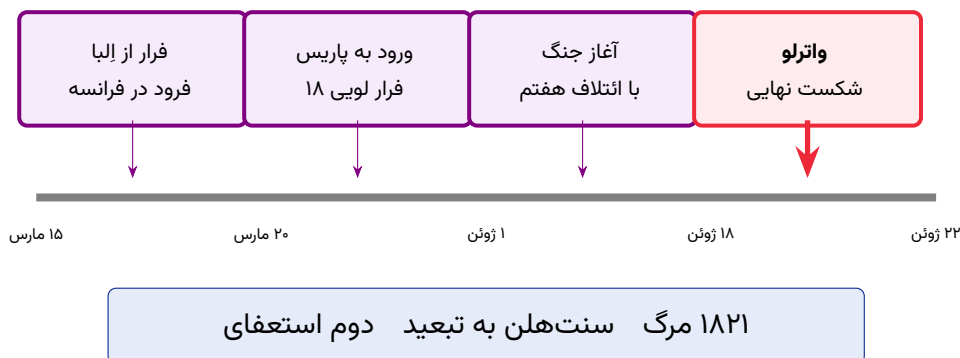
شکل ۹.۱: فاجعه روسیه (۱۸۱۲)

۲.۶.۱ فروپاشی: ۱۸۱۳-۱۸۱۴

جدول ۹.۱: مراحل سقوط امپراتوری

تاریخ	رویداد	پیامد
۱۸۱۳	نبرد لایپزیگ («نبرد ملل»)	شکست بزرگ، از دست رفتن آلمان
ژانویه ۱۸۱۴	ائتلاف وارد فرانسه شد	جنگ در خاک فرانسه
مارس ۱۸۱۴	سقوط پاریس	ارتش تسلیم شد
۶ آوریل ۱۸۱۴	استعفای ناپلئون	تبعید به اِلبا
مه ۱۸۱۴	لویی هجدهم به قدرت رسید	بازگشت بوربون‌ها

۳.۶.۱ صد روز و واترلو

شکل ۱۰.۱: صد روز (مارس-ژوئن ۱۸۱۵)

واترلو

«واترلو شکستی بود که فتح را تکمیل کرد.»

— ویکتور هوگو، بینوایان

۷.۱ ارزیابی: ناپلئون وارث یا خائن؟

انقلاب وارث

کنکوردا (کد، اصلاحات تثبیت

مردان) حقوقی برابری

اروپا در فتودالیسم پایان

آزاد) (کاریر شایسته‌سالاری

انقلابی ایده‌های گسترش

انقلاب به خائن

سیاسی آزادی به دادن پایان

موروثی امپراتوری

مخفی پلیس و سانسور

کشته میلیون‌ها بی‌پایان، جنگ‌های

زنان حقوق محدودیت

ارزیابی معیار به بسته — بود خائن هم و وارث هم ناپلئون: نتیجه

شکل ۱۱.۱: ناپلئون: وارث یا خائن به انقلاب؟

الگوی ناپلئونی

- ناپلئون الگویی ایجاد کرد که بارها تکرار شد:
۱. بحران و هرج و مرج مردم خواستار نظم
 ۲. مرد قوی ظهور می‌کند – معمولاً ژنرال
 ۳. همه‌پرسی مشروعیت می‌دهد
 ۴. اصلاحات با اقتدارگرایی
 ۵. جنگ خارجی برای حفظ مشروعیت
 ۶. شکست نهایی به دلیل توسعه‌طلبی بیش از حد
- این الگو در ناپلئون سوم، موسولینی، و بسیاری دیگر دیده می‌شود.

۸.۱ منابع فصل چهارم

۱.۸.۱ منابع اولیه

۱. ناپلئون بناپارت. یادداشت‌های سنت‌هلن (روایت لاس کازس).
۲. کد ناپلئون (قانون مدنی ۱۸۰۴).
۳. مکاتبات ناپلئون. ۳۲ جلد.
۴. کنکوردا ۱۸۰۱.
۵. بولتن‌های ارتش بزرگ.

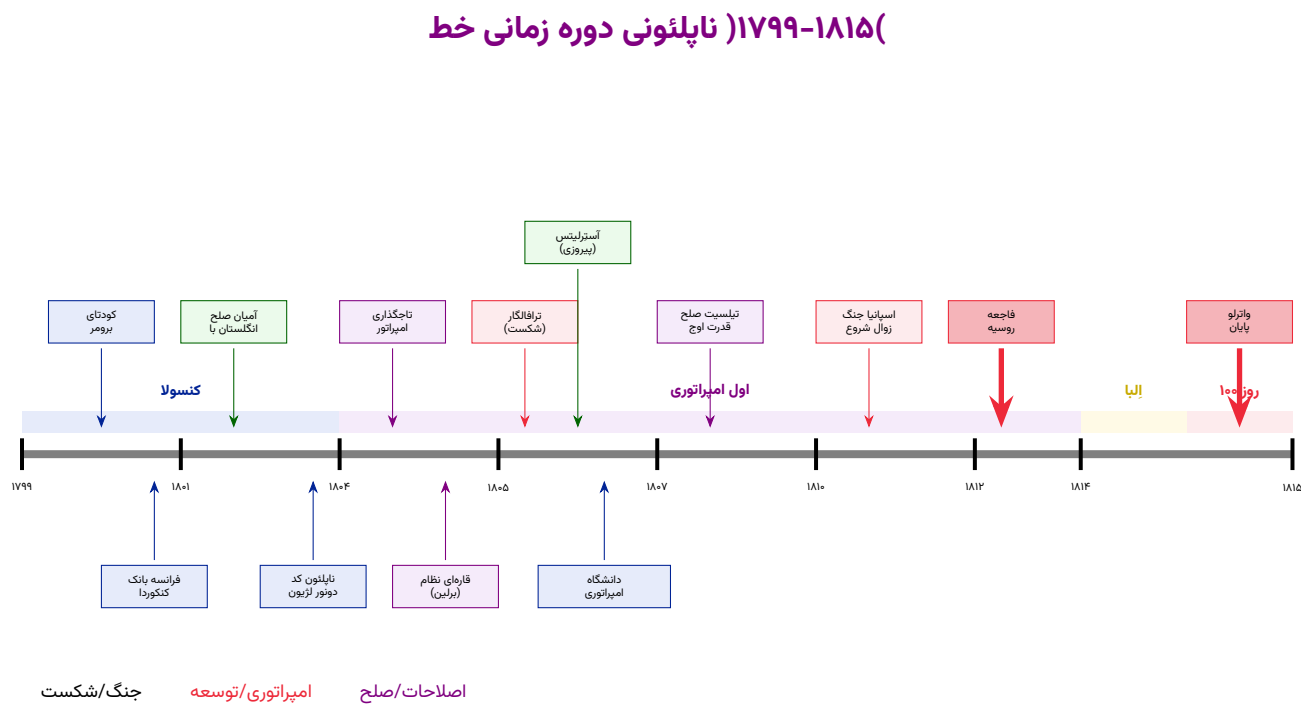
۲.۸.۱ منابع ثانویه

۱. UP, Harvard Life. Political A Napoleon: Steven. Englund, ۲۰۰۴.
۲. UP, Columbia Tilsit. to Brumaire ۱۸ From Napoleon: Georges. Lefebvre, ۱۹۶۹.
۳. Weidenfeld, Saviour. the of Myth The Napoleon: Jean. Tulard, ۱۹۸۴.
۴. Pegasus, Destiny. of Soldier Napoleon: Michael. Broers, ۲۰۱۵.
۵. Macmillan, Empire. Napoleonic The Geoffrey. Ellis, ۲۰۰۳.
۶. UP, Yale Power. to Path The Napoleon: Philip. Dwyer, ۲۰۰۸.
۷. Palgrave, Europe. of Transformation the and Napoleon Alexander. Grab, ۲۰۰۳.
۸. Routledge, Europe. of Integration Napoleon's Stuart. Woolf, ۱۹۹۱.
۹. HarperCollins, Moscow. on March Fatal Napoleon's :۱۸۱۲ Adam. Zamoyski, ۲۰۰۴.
۱۰. Viking, Life. A Napoleon: Andrew. Roberts, ۲۰۱۴.

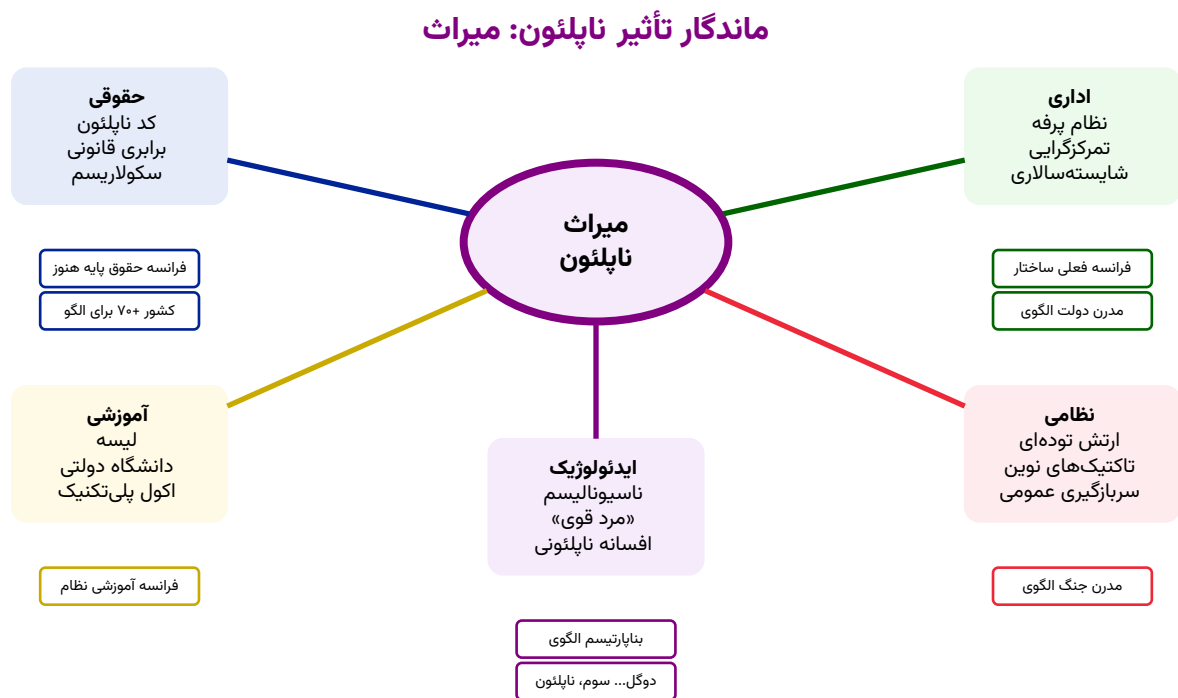
جمع‌بندی فصل چهارم

در این فصل دیدیم که:

- کنسولا (۱۷۹۹-۱۸۰۴): تثبیت انقلاب با اقتدارگرایی
 - اصلاحات ماندگار: کد ناپلئون، کنکوردا، نظام اداری، آموزش
 - امپراتوری (۱۸۰۴-۱۸۱۴): تبدیل جمهوری به سلطنت موروئی
 - جنگ‌ها: از آسترلیتس تا واترلو – میلیون‌ها کشته
 - سقوط: توسعه‌طلبی بیش از حد، فاجعه روسیه، شکست نهایی
 - میراث: هم تثبیت انقلاب، هم خیانت به آن
- پرسش کلیدی: آیا دستاوردهای ناپلئون ارزش هزینه‌هایش را داشت؟
- در فصل بعد: قرن ناآرام (۱۸۱۵-۱۸۷۰) – بازگشت سلطنت، انقلاب‌های ۱۸۳۰ و ۱۸۴۸، جمهوری دوم، امپراتوری دوم

شکل ۱۲.۱: خط زمانی جامع دوره ناپلئونی (۱۷۹۹-۱۸۱۵)

شکل ۱۳.۱: نقشه مفهومی: میراث ماندگار ناپلئون